

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 59/2023-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], Miestny úrad mestskej časti [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou HKP Legal, s. r. o., Križkova 9, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Peter Kubovič, proti postupu Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/15/2016 a proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 10Co/15/2018 a sp. zn. 10Co/61/2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/15/2016 a postupom Krajského súdu v Bratislave v konaniach vedených pod sp. zn. 10Co/15/2018 a sp. zn. 10Co/61/2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie v **sume 3 000 eur**, ktoré **sú povinné** zaplatiť Okresný súd Bratislava IV v **sume 1 500 eur** a Krajský súd v Bratislave v **sume 1 500 eur** do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Bratislava IV a Krajský súd v Bratislave **sú povinné** nahradiť sťažovateľovi spoločne a nerozdielne trovy konania v sume **758,53 eur** a zaplatiť jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 11. novembra 2022, uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 59/2023-12 z 2. februára 2023 prijatou na ďalšie konanie v celom rozsahu, domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) a postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaniach označených v záhlaví tohto nálezu. Súčasne žiada prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov a navrhuje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadostučinenie 5 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ v procesnom postavení žalovaného je stranou sporu, ktorý vedie okresný súd pod sp. zn. 7 C 15/2016 o zaplatenie sumy 829,16 eur s príslušenstvom z titulu splatenia spotrebiteľského úveru a o vzájomnej žalobe sťažovateľa. Napadnuté konanie začalo 3. februára 2016 podaním žaloby zo strany Československej obchodnej banky, a. s. (ďalej len „žalobca“), sťažovateľ však s uplatneným nárokom žalobcu nesúhlasil, navrhol žalobu zamietnuť a vzájomnou žalobou si voči žalobcovi uplatnil nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia z titulu preplatenia úveru.

3. Okresný súd rozsudkom z 18. septembra 2017 žalobe vyhovel a vzájomnú žalobu sťažovateľa v celom rozsahu zamietol.

4. Na základe sťažovateľom podaného odvolania krajský súd uznesením č. k. 10 Co 15/2018 z 30. júna 2020 rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

5. Po následnom prerokovaní veci okresný súd v poradí druhým rozsudkom z 26. januára 2021 žalobe opätovne vyhovel a vzájomnú žalobu sťažovateľa v celom rozsahu zamietol.

6. Aj proti tomuto rozsudku sa sťažovateľ bránil podaním odvolania, o ktorom rozhodol krajský súd uznesením č. k. 10 Co 61/2021-401 z 31. januára 2022 tak, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

7. Po opätovnom vrátení veci okresný súd nariadil pojednávanie na 6. október 2022, na ktorom súd pripustil ďalšie doplnenie dokazovania zo strany žalobcu, čo podľa sťažovateľa nebolo hospodárne, a zároveň pojednávanie odročil na 1. december 2022.

8. Ústavný súd dopytom na okresnom súde zistil, že na pojednávaní konanom 22. decembra 2022 bol vo veci vydaný rozsudok, proti ktorému sa sťažovateľ znova odvolal, a konanie tak dosiaľ nie je právoplatne skončené.

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. Sťažovateľ tvrdí, že v napadnutom konaní, ktoré ku dňu podania ústavnej sťažnosti trvá už takmer sedem rokov, dochádza k zbytočným prieťahom, pričom ale ide o bežný, skutkovo a právne nenáročný spor. Neefektívnu činnosť súdu sťažovateľ vidí v tom, že okresný súd vydal

vo veci nepreskúmateľný a arbitrárny rozsudok, a to opakovane, ako to konštatoval krajský súd v oboch zrušujúcich uzneseniach. Zároveň sťažovateľ namieta postup krajského súdu, ktorý vzbudzuje pochybnosti v tom smere, či nie je v rozpore s § 390 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ak odvolací súd opätovne vráti vec súdu prvej inštancie, v dôsledku čoho podľa sťažovateľa došlo k predĺženiu konania a vzniku ďalších prietáhov.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, krajského súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

10. Predseda okresného súdu s poukazom na aktuálny stav konania a na vyjadrenie zákonnej sudkyne navrhuje ústavnému súdu, aby rozhodol tak, že základné právo sťažovateľa postupom okresného súdu vedenom pod č. k. 7C/15/2016 porušené nebolo.

11. Zákonná sudkyňa sa vyjadruje k jednotlivým kritériám relevantným pre posúdenie prietáhov v konaní:

- a) k zložitosti uvádza, že predmetná vec nie je právne zložitá s tým, že vo veci bolo rozhodnuté tak ako v obdobných právoplatne ukončených prípadoch na okresnom súde;
- b) vo vzťahu k správaniu sťažovateľa nezistila žiadnu významnú okolnosť, ktorý by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu;
- c) k postupu samotného okresného súdu uvádza, že súd prvej inštancie postupoval v zmysle pokynov krajského súdu (§ 391 CSP) v konaní tak, aby predmetná vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá a aby predchádzal zbytočným prietahom, konal hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb (k postupu krajského súdu vo vzťahu k dôvodom, ktoré súd viedli k nerešpektovaniu § 390 CSP, uvádza, že nepatrí do jej kompetencie sa vyjadriť).

III.2. Vyjadrenie krajského súdu:

12. Predseda krajského súdu s poukazom na predložené vyjadrenie sudkyne spravodajkyne, s ktorým sa v celom rozsahu stotožňuje, prezentuje svoj názor, v zmysle ktorého by ústavný súd na dôvody (výlučne objektívnej povahy), ktoré bránili skoršiemu prejednaniu a rozhodnutiu, mal vo vzťahu k uplatnenej ústavnej sťažnosti prihliadnuť.

13. Sudkyňa spravodajkyňa vo svojom vyjadrení uviedla, že nepovažuje ústavnú sťažnosť sťažovateľa za dôvodnú, pretože vo veci pod sp. zn. 10Co/15/2018 a sp. zn. 10Co/61/2021 konala plynulo a hospodárne. K dĺžke odvolacieho konania pod sp. zn. 10Co/15/2018 poukázala na objektívne skutočnosti (vysoký počet nevybavených reštančných vecí prevzatých v júni 2019 po prechádzajúcom sudcovi zaradenom do iného senátu, ako aj určený riadny nápad nových vecí, v rámci ktorých bolo potrebné niektoré vecí vybaviť prednostne), pre ktoré nebolo v jej možnostiach vec sťažovateľa vybaviť skôr než do roka (vec bola rozhodnutá 30. júna 2020), odkedy ju prevzala (jún 2019). Zároveň dodáva, že opätovne bola odvolaciemu súdu predložená vec sťažovateľa v rámci jej „nového“ nápadu (5. októbra 2021) pod sp. zn. 10Co/61/2021, ktorá bola vybavená za tri mesiace v januári 2022 tak, že v poradí druhý rozsudok okresného súdu bol odvolacím súdom zrušený z dôvodu nerešpektovania záväzného právneho názoru odvolacieho súdu s prihliadnutím na hospodárnosť konania v čase núdzového stavu.

III.3. Replika sťažovateľa:

14. Sťažovateľ oznámil ústavnému súdu, že na svojej sťažnosti naďalej v nezmenenom rozsahu trvá a žiada ústavný súd, aby jeho sťažnosti v celom rozsahu vyhovel. Trvá na tom, že v dôsledku neefektívneho postupu porušovateľov vzniknuté neodôvodnené prietahy, ktorými sa konanie neprimerane predĺžilo, viedli k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. K jednotlivým vyjadreniam konajúcich súdov uviedol, že už samotná skutočnosť, že súd prvej inštancie musel dosiaľ v prejednávanej spore meritórne rozhodnúť až tromi rozsudkami svedčí o zjavne nesprávnom procesnom postupe súdu, v dôsledku ktorého nie je triviálny právny spor právoplatne ukončený ani po vyše siedmich rokoch. K vyjadreniu odvolacieho súdu zdôraznil, že sa celkom arbitrárne opomenul vyjadriť k najrelevantnejšej otázke priebehu konania pred odvolacím súdom, a to ku odmietnutiu aplikácie § 390 CSP. Vzhľadom na predmet sporu sťažovateľ naznačuje, že v dôsledku nečinnosti, resp. nesprávnej činnosti porušovateľov mu môže potenciálne vzniknúť aj reálna škoda (v podobe nárastu potenciálnych úrokov z omeškania do výšky takmer 2/3 istiny pre prípad neúspechu v konaní).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neefektívnou činnosťou konajúcich súdov; primárne postupom okresného súdu v dôsledku nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti rozsudkov ním vydaných (konštatované aj v zrušujúcich uzneseniach odvolacieho súdu), ale aj postupom odvolacieho súdu tým, že v rozpore s § 390 CSP uznesením č. k. 10Co/61/2021 z 31. januára 2022 opätovne vrátil vec súdu prvej inštancie.

16. Ústavný súd posúdil postup konajúcich súdov v celej jeho šírke a zaoberal sa jednotlivými zložkami práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (I. ÚS 41/02). Možno konštatovať, že vec sama osebe nebola skutkovo ani právne zložitá. Správanie sťažovateľa tiež vyhodnotil ako také, ktoré neprispelo k predĺženiu konania. Napokon uvedené skutočnosti neboli medzi konajúcimi súdmi a sťažovateľom sporné.

17. Ústavný súd podrobnejšie skúmal postup konajúcich súdov, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania, a nie na jednotlivé fázy konania (pozri napr. rozsudky Európskeho súdu pre ľudského práva vo veciach Bubláková proti Slovenskej republike z 15. 2. 2011, Čičmanec proti Slovenskej republike z 28. 6. 2016, ako aj judikatúru ústavného súdu, napr. I. ÚS 103/2019, I. ÚS 282/2019, IV. ÚS 81/2019). Súčasne zohľadnil aj svoju konštantnú judikatúru, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

18. Žaloba protistrany sťažovateľa bola okresnému súdu podaná 3. februára 2016, napadnuté konanie nie je právoplatne skončené a ku dňu podania ústavnej sťažnosti trvalo šesť rokov a deväť mesiacov. Už celková dĺžka napadnutého konania, ktorá je z ústavnoprávneho hľadiska sama osebe

neakceptovateľná, svedčí o neefektívnom postupe konajúcich súdov pri prejednávaní predmetného sporu.

18.1. Neefektívny postup okresného súdu spočíval v tom, že jeho prvé rozhodnutie bolo zrušené pre nepreskúmateľnosť, a z rovnakého dôvodu bol zrušený i jeho v poradí druhý rozsudok, keďže nerešpektoval záväzný právny názor a pokyny odvolacieho súdu uvedené v predchádzajúcom zrušujúcom uznesení. Ústavný súd zdôrazňuje, že čas konania na inštančne nadriadenom súde v prípade zrušenia rozhodnutia z dôvodu nepreskúmateľnosti ide aj na „vrub“ súdu, ktorému sa rozhodnutie zrušilo.

18.2. Ako neefektívny a ústavne neakceptovateľný postup krajského súdu predstavuje nerešpektovanie príkazu vyplývajúceho z § 390 CSP, aby sám vo veci rozhodol. Ústavný súd už viackrát judikoval, že z dikcie § 390 CSP vyplýva, že toto ustanovenie je formulované kategoricky a v ňom uloženú povinnosť ukladá odvolaciemu súdu splniť vždy, ak sú naplnené predpoklady obsiahnuté v tomto ustanovení. Ak sú teda dané predpoklady na aplikáciu § 390 CSP, tak ako to bolo aj v prípade sťažovateľovej veci v odvolacom konaní pod sp. zn. 10Co/61/2021, je daná *zákonná povinnosť* odvolacieho súdu postupovať dôsledne podľa tohto ustanovenia bez možnosti akýchkoľvek úvah od tohto ustanovenia sa odkloniť (m. m. I. ÚS 227/2018, II. Ú 531/2018, IV. ÚS 524/2021, I. ÚS 451/2022). Krajský súd v prejednáwanej veci aj napriek výslovnému zneniu § 390 CSP opätovne zrušil v poradí druhý rozsudok okresného súdu a vec vrátil okresnému súdu na nové konanie a rozhodnutie. V dôsledku takéhoto postupu nebol dosiahnutý účel zakotvený v § 390 CSP, ktorým je zrýchlenie konania rozhodnutím v merite veci, ale naopak, priebeh konania pri rozhodovaní o uplatnenom nároku na náhradu škody sa opätovne spomalil. Nezákonným zrušením rozhodnutia súdu prvej inštancie v merite veci tak krajský súd ako súd odvolací zásadne ovplyvnil celkovú dĺžku konania (III. ÚS 379/2017, I. ÚS 227/2018, II. ÚS 327/2018).

19. Uvedený priebeh konania pred konajúcimi súdmi vedie ústavný súd k záveru, že postupom okresného súdu, ako aj postupom krajského súdu v napadnutom konaní boli porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovej časti nálezu).

20. Hoci ústavný súd zistil, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, neprikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy, pretože v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti už okresný súd vo veci meritórne rozhodol (bod 4 výrokovej časti nálezu).

21. Vzhľadom na skutočnosť, že právomoc konať a meritórne rozhodnúť prislúcha krajskému súdu, ústavný súd dáva do pozornosti svoje závery uvedené v bode 18.2. tohto nálezu týkajúceho sa povinnosti aplikácie § 390 CSP.

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

22. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04).

23. Sťažovateľ sa domáhal aj primeraného finančného zadosťučinenia (5 000 eur). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

24. Zohľadňujúc všetky okolnosti posudzovanej veci, a to najmä neefektívny postup okresného súdu a nepriliehavo zvolený postup krajského súdu v odvolacom konaní v kontexte celkovej dĺžky konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané finančné zadosťučinenie vo výške 1 500 eur od okresného súdu a vo výške 1 500 eur od krajského súdu (bod 2 výrokovej časti nálezu). Prihliadol na fakt, že deklarácia porušenia základných práv, ako aj náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok.

25. Vo zvyšnej časti, t. j. nad rámec priznaného finančného zadosťučinenia, ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výrokovej časti nálezu).

VI. Troy konania

26. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 193,83 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 11,63 eur (spolu 410,92 eur) a za 1 úkon právnej služby v roku 2023 (vyjadrenie vo veci po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie) v sume po 208,67 eur a režijný paušál v sume 12,52 eur, čo spolu predstavuje sumu 632,11 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky a Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Keďže právny zástupca sťažovateľa je platca dane pridanej hodnoty, je potrebné k výslednej sume pripočítať 20 %. Celková výška trov konania predstavuje sumu 758,53 eur (bod 3 výrokovej časti nálezu).

27. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia sú okresný súd a krajský súd povinné uhradiť spoločne a nerozdielne na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 5. apríla 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu